Program: Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027
Fond: Fondul Social European+
Prioritate: P1. Modernizarea instituțiilor pieței muncii
Obiectiv specific: ESO4.2_Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru ca acestea să evalueze și să anticipeze necesitățile în materie de competențe, să asigure o asistență promptă și personalizată și să sprijine corelarea cererii și a ofertei, tranzițiile și mobilitatea pe piața muncii
Operațiune: Consolidarea dialogului social și a parteneriatelor pentru ocupare și formare, inclusiv cu participarea societății civile
Titlul proiectului: „MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE PE PIAȚA MUNCII"
Cod SMIS: 300609

Propunere de Politici Publice 4

1) Instituţia	Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului şi Solidarităţii Sociale Ministerul Educației și Cercetării
2) Formularea problemei	Tinerii cu deficiențe de auz și alte cerințe educaționale speciale (CES) se confruntă cu multiple provocări în procesul educațional și, în special, în susținerea examenului de bacalaureat. Aceste dificultăți sunt cauzate, în principal, de lipsa unor măsuri adecvate de sprijin, de adaptări specifice în evaluare și de o formare insuficientă a cadrelor didactice implicate în corectarea lucrărilor de examen. În contextul promovării incluziunii educaționale în Uniunea Europeană și în România, este necesară adoptarea unor măsuri integrate care să asigure egalitatea de șanse și un tratament echitabil în evaluare, în conformitate cu bunele practici existente la nivel european, cum este cazul Portugaliei. În conformitate cu **Strategia Europeană privind Ocuparea Forței de Muncă (EES)**[1], una dintre prioritățile esențiale ale Uniunii Europene este promovarea **egalității de șanse** și **incluziunii sociale** pe piața muncii prin măsuri integrate care vizează combaterea discriminării și facilitarea accesului grupurilor vulnerabile la educație și formare profesională. În acest context, accesul egal la educație și evaluare echitabilă pentru **tinerii cu cerințe educaționale speciale (CES)** reprezintă un pilon fundamental pentru creșterea gradului de ocupare și reducerea excluziunii sociale pe termen lung.

[1] Strategia Europeană privind Ocuparea Forței de Muncă (EES) disponibil la: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/eu-employment-policies_ro

Educația este unul dintre principalii factori care determină integrarea ulterioară pe piața muncii, iar obstacolele întâmpinate de tinerii cu CES în procesul de evaluare afectează direct șansele lor de a obține calificări relevante și de a accesa oportunități de angajare. **Neadaptarea examenului de bacalaureat la nevoile specifice ale acestor tineri limitează oportunitățile lor de continuare a studiilor sau de inserție profesională, consolidând inegalitățile sociale și economice.**

Strategia Europeană privind Ocuparea Forței de Muncă subliniază necesitatea:

- **Reducerii inegalităților în educație** ca măsură de prevenire a excluziunii de pe piața muncii.
- **Promovării egalității de șanse prin adaptarea sistemelor de evaluare** la nevoile persoanelor cu dizabilități și ale altor grupuri vulnerabile.
- **Sprijinirii tinerilor cu dificultăți de învățare sau dizabilități** prin măsuri active de incluziune, astfel încât aceștia să poată dobândi calificări necesare pentru integrarea în piața muncii.

În acest context, implementarea unor **măsuri integrate privind egalitatea de șanse și tratamentul egal în evaluarea de la examenul de bacalaureat** este esențială pentru **a garanta dreptul la educație echitabilă**, în conformitate cu principiile europene. Adaptarea examenului la nevoile tinerilor cu CES va contribui la:

- Creșterea ratei de promovare a bacalaureatului în rândul tinerilor vulnerabili.
- Facilitarea accesului acestora la învățământul superior sau la programe de formare profesională.
- Creșterea șanselor de angajare și reducerea riscului de excluziune socială.

1. Context național și internațional

În România, tinerii cu CES beneficiază de reglementări specifice prin **Ordinul Ministerului Educației nr. 3124/2017**[2], care prevede anumite măsuri compensatorii pentru aceștia, precum *prelungirea timpului de examinare, posibilitatea utilizării unor dispozitive asistive,* interpreți și profesori care transcrie textul (**Ministerul Educației)**. Cu toate acestea, aceste măsuri sunt insuficiente, deoarece nu iau în considerare adaptarea conținutului examenului și a criteriilor de

[2] Ministerul Educației și Cercetării - Ordinul Ministerului Educației nr. 3124/2017, disponibil la: https://edu.ro/ordinul-ministrului-educa%C8%9Biei-na%C8%9Bionale-nr-134220012017-privind-aprobarea-metodologiei-pentru

corectare la nevoile specifice ale tinerilor cu deficiențe de auz.

La nivel european, Portugalia reprezintă un exemplu de bună practică în domeniul educației incluzive. Conform **Decretului-lege nr. 54/2018 din 6 iulie**[3], care reglementează educația incluzivă, evaluarea tinerilor cu CES (și tineri cu deficiențe moderate/ usoare senzoriale) este adaptată pentru a răspunde nevoilor individuale ale fiecărui tânăr (**Diário da República**). Astfel, se utilizează un **Plan Educațional Individualizat (PEI)**, care stabilește obiectivele educaționale specifice și strategiile de evaluare personalizate. De asemenea, legea prevede **măsuri de suport pentru învățare și incluziune**, cum ar fi adaptarea materialelor didactice, utilizarea tehnologiilor asistive și ajustarea criteriilor de evaluare (**Direção-Geral da Educação**). În plus, profesorii care corectează lucrările tinerilor cu CES sunt informați cu privire la specificul deficiențelor acestora, astfel încât să aplice criteriile de evaluare într-un mod echitabil și adaptat.

În Uniunea Europeană, cadrul legislativ privind educația incluzivă este stabilit prin **Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030**[4], care promovează accesul egal la educație și adaptarea metodelor de evaluare pentru persoanele cu nevoi speciale . Această strategie subliniază necesitatea dezvoltării unor politici educaționale incluzive, care să permită tuturor tinerilor, indiferent de dizabilități, să participe în mod echitabil la procesul de învățare și evaluare.

2. Probleme specifice întâmpinate de tinerii cu deficiențe de auz la examenul de bacalaureat

Tinerii cu deficiențe de auz se confruntă cu dificultăți majore în cadrul examenului de bacalaureat din cauza următorilor factori:

- ✓ **Lipsa unui sistem individualizat de evaluare**: În prezent, examenul de bacalaureat nu este adaptat la specificul deficiențelor de auz, ceea ce duce la evaluarea tinerilor după aceleași criterii ca și în cazul tinerilor fără CES. Acest aspect ignoră faptul că limbajul și modul de înțelegere a conceptelor de către tinerii surzi diferă semnificativ de cel al tinerilor auzitori .
- ✓ **Corectarea neadaptată a lucrărilor**: Profesorii evaluatori nu sunt întotdeauna informați că un anumit tânăr are deficiențe de auz, ceea ce poate conduce la o evaluare incorectă. De exemplu, tinerii surzi pot avea dificultăți în exprimarea scrisă din cauza structurii lingvistice diferite a limbajului semnelor, iar greșelile gramaticale pot fi interpretate eronat drept lipsă de cunoștințe, când, de fapt, acestea sunt o consecință directă a deficienței lor.
- ✓ **Lipsa formării specifice a profesorilor**: Profesorii care corectează lucrările nu primesc instruire privind caracteristicile tinerilor cu CES și modul în care trebuie aplicate criteriile de corectare pentru aceștia . Spre deosebire

[3] Diário da República - Decreto-Lei n.º 54/2018, disponibil la: https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/decreto-lei/2018-115654476
[4] Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030 disponibil la: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/strategy-for-the-rights-of-persons-with-disabilities.html

	de modelul portughez, unde profesorii care lucrează cu tinerii cu CES sunt implicați în evaluare, în România acest aspect nu este reglementat. ✓ **Adaptările existente sunt limitate**: În România, măsurile existente, precum timpul suplimentar acordat examenului sau utilizarea interpreților în limbajul semnelor, nu sunt suficiente pentru a asigura o evaluare echitabilă . Aceste măsuri nu rezolvă problema de fond, respectiv adaptarea conținutului examenului și a corectării lucrărilor conform nevoilor specifice ale tinerilor surzi. **3. Necesitatea implementării unui sistem de evaluare incluziv** Pentru a corecta aceste inechități și pentru a asigura o evaluare echitabilă a tinerilor cu CES la examenul de bacalaureat, este necesară implementarea unui sistem bazat pe bunele practici europene, în special modelul portughez. Principalele măsuri care trebuie luate includ: ✓ **Elaborarea și implementarea Planului Educațional Individualizat (PEI)**: Fiecare tânăr cu CES ar trebui să aibă un PEI care să stabilească obiective educaționale personalizate și metode de evaluare adaptate . ✓ **Formarea profesorilor evaluatori**: Profesorii care corectează lucrările tinerilor cu CES trebuie să fie instruiți cu privire la particularitățile acestora, astfel încât să aplice criteriile de corectare într-un mod echitabil. ✓ **Adaptarea criteriilor de evaluare**: Lucrările tinerilor cu deficiențe de auz ar trebui corectate ținând cont de dificultățile specifice de exprimare scrisă cauzate de deficiența auditivă. ✓ **Utilizarea tehnologiilor asistive și a materialelor adaptate**: La fel ca în Portugalia, este necesară introducerea unor măsuri de suport pentru învățare și evaluare, inclusiv utilizarea tehnologiilor asistive și a materialelor didactice adaptate. România are obligația de a alinia sistemul său educațional la standardele europene privind incluziunea și egalitatea de șanse. Implementarea unui sistem de evaluare incluziv, inspirat din modelul portughez și din strategiile UE, va asigura o evaluare echitabilă pentru tinerii cu deficiențe de auz și alte CES.
3) Numele politicii publice	Promovarea egalității de șanse la examenele naționale: Măsuri integrate de sprijin pentru tinerii cu deficiențe de auz în procesul de examinare
4) Scop	Asigurarea unui cadru educațional incluziv care să permită tinerilor cu CES să participe în mod echitabil la examenul de Bacalaureat, prin implementarea unor măsuri adaptate nevoilor lor specifice.

5) Obiective generale/obiective specifice	**Obiectiv general:** Promovarea incluziunii educaționale și a egalității de șanse pentru tinerii cu deficiențe de auz și alte CES. **Obiective specifice:** − Elaborarea și implementarea Planurilor Educaționale Individualizate (PEI) − Adaptarea metodologiilor de evaluare și a criteriilor de corectare pentru a reflecta nevoile specifice ale tinerilor cu CES. − Formarea și sensibilizarea profesorilor evaluatori cu privire la particularitățile deficiențelor tinerilor cu CES.		
6) Beneficiarii	**Beneficiari direcți:** Tinerii cu deficiențe de auz și alte CES care susțin examenul de bacalaureat. Cadrele didactice implicate în procesul de evaluare și corectare. **Beneficiari indirecți:** Ministerul Educației și Cercetării, Inspectoratele Școlare Județene (ISJ), Comisia Națională de Bacalaureat , Institutul de Științe ale Educației, Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic, Universitățile și instituțiile de învățământ superior, Angajatorii		
7) Variante de soluționare	**Varianta 1** **Implementarea unui Sistem de Evaluare Incluzivă bazat pe Planuri Educaționale Individualizate (PEI)** **Descrierea soluției**: Această variantă propune introducerea unui sistem de evaluare personalizată pentru tinerii cu CES, bazat pe Planuri Educaționale Individualizate (PEI). PEI-ul ar urma să fie	**Impact 1 Economic, Social și Ecologic** **Impact economic:** − Crearea și aplicarea PEI-urilor va necesita un efort financiar inițial pentru elaborarea metodologiilor, instruirea cadrelor didactice și achiziționarea tehnologiilor asistive.	**Buget 1** Costuri moderate, reprezentate de instruirea profesorilor și achiziția echipamentelor asistive. Poate fi acoperit prin fonduri europene (FSE+) și proiecte externe, fără impact major asupra bugetului național.

	elaborat pentru fiecare tânăr cu CES, stabilind obiective educaționale specifice și metode de evaluare adaptate, astfel încât examenul de bacalaureat să reflecte în mod echitabil capacitățile și progresul fiecărui tânăr. De asemenea, se vor utiliza măsuri compensatorii suplimentare, cum ar fi timpul suplimentar, adaptarea materialelor didactice și tehnologii asistive. **Măsuri specifice:** − **Elaborarea și implementarea PEI-urilor:** Fiecare tânăr cu CES va avea un PEI, stabilind adaptările necesare pentru examenele de bacalaureat, inclusiv obiectivele și criteriile de evaluare personalizate. − **Formarea cadrelor didactice:** Profesorii și evaluatorii vor fi instruiți în privința particularităților tinerilor cu CES și a modului în care se aplică PEI-ul în evaluare. − **Utilizarea tehnologiilor asistive profesionale:** În urma consultării, s-a concluzionat că variantele gratuite nu fac față cerințelor, astfel încât este necesară achiziționarea unor soluții profesionale pentru un proces educațional eficient. − **Asigurarea unui mediu adaptat:** Crearea unor săli de examen special amenajate pentru tinerii cu CES, unde aceștia să beneficieze de condiții de	− Impactul economic pe termen lung este pozitiv, prin creșterea ratei de promovare a bacalaureatului, reducerea abandonului școlar și integrarea pe piața muncii a tinerilor cu CES. − Economiile generate de scăderea dependenței de sprijin social și de creșterea contribuțiilor la bugetul public vor compensa costurile inițiale. **Impact social:** − Asigură echitate și tratament personalizat pentru elevii cu CES, sporind șansele acestora de a accesa educația superioară și piața muncii. − Reduce stigmatizarea și promovează incluziunea educațională și socială. − Profesorii dobândesc competențe noi de lucru cu elevii vulnerabili, ceea ce ridică nivelul calității actului educațional. **Impact ecologic:** − Impact ecologic redus, generat în principal de consumul de resurse logistice pentru instruiri și adaptarea sălilor de examen. − Promovarea resurselor digitale și a tehnologiilor asistive poate	Buget estimat: 100.000 – 150.000 EUR/an, cu impact redus asupra bugetului de stat.

	lucru optime.	contribui la reducerea utilizării materialelor tipărite.	
	Varianta 2 Crearea unui Sistem Național de Suport și Consiliere pentru Tinerii cu CES la Examenul de Bacalaureat Descrierea soluției: Această variantă se axează pe dezvoltarea unui sistem național de suport pentru tinerii cu CES, bazat pe resursele existente în școlile speciale din apropiere, conform Legii nr. 198/2023. De asemenea, se vor organiza sesiuni suplimentare de pregătire în școlile de proveniență sau în școlile speciale, unde evenimente periodice să fie organizate de alte instituții sau organizații. **Măsuri specifice:** − Asigurarea unor sesiuni suplimentare de pregătire: În școlile de proveniență sau în școlile speciale vor fi organizate evenimente periodice, raportate la structura anului școlar, de alte instituții	**Impact 2 Economic, Social și Ecologic** **Impact economic:** − Necesită investiții inițiale pentru dotarea școlilor speciale ca centre de resurse și pentru pregătirea personalului. − Impactul economic pe termen lung este pozitiv prin reducerea abandonului școlar, creșterea performanțelor educaționale și a șanselor de angajare. − Infrastructura creată poate fi utilizată și pentru alte grupuri vulnerabile, ceea ce maximizează rentabilitatea investiției. **Impact social:** − Oferă tinerilor suport educațional și psihologic constant, reducând anxietatea legată de examene și îmbunătățind motivația școlară.	**Buget estimat 2** Dotarea centrelor de resurse și desfășurarea sesiunilor de consiliere presupun costuri mai mari comparativ cu alte variante. Poate fi finanțată în proporție majoritară din fonduri europene nerambursabile, cu impact scăzut asupra bugetului de stat. Buget estimat: 200.000 – 300.000 EUR/an, cu impact limitat asupra bugetului național.

	sau organizații pentru tinerii cu CES. – Dotarea școlilor speciale ca centre de resurse: Chiar dacă școlile speciale pot funcționa ca centre de resurse conform legislației, este necesară dotarea acestora cu tehnologia necesară pentru a sprijini eficient tinerii cu CES. – Suport psihologic: Vor fi oferite sesiuni de suport psihologic pentru a reduce anxietatea legată de examen și pentru a sprijini tinerii să dezvolte abilități de gestionare a stresului.	– Contribuie la coeziunea comunităților prin colaborarea între școli, părinți, ONG-uri și autorități. – Întărește cultura incluziunii și egalității de șanse în educație. **Impact ecologic:** – Impact redus, întrucât activitățile de suport vor fi în mare parte digitale sau prin consiliere directă. – Echipamentele moderne pot fi eficiente energetic, limitând amprenta de carbon.	
	Varianta 3 Colaborarea cu Organizații și Asociații pentru Deficiențe de Auz pentru Implementarea unui Sistem de Evaluare Personalizat Descrierea soluției: Această variantă presupune colaborarea strânsă cu organizațiile naționale și internaționale pentru persoanele cu deficiențe de auz, în vederea dezvoltării unui sistem de evaluare personalizat. În urma consultării, au fost incluse măsuri suplimentare, precum instruirea evaluatorilor în limbajul semnelor române și asigurarea unor cadre pregătite	**Impact 3 Economic, Social și Ecologic** **Impact economic:** – Costurile sunt moderate, limitate la instruirea evaluatorilor în limbajul semnelor, adaptarea criteriilor de corectare și remunerarea specialiștilor implicați. – Se valorifică expertiza ONG-urilor și a asociațiilor de profil, reducând nevoia de cheltuieli suplimentare din partea statului. – Pe termen lung, contribuie la integrarea profesională a tinerilor cu CES, cu beneficii economice	**Buget estimat 3** Costuri reduse spre medii, constând în contracte de parteneriat, instruiri și adaptarea conținutului examenelor. Poate fi susținut aproape integral din fonduri externe sau parteneriate, fără impact semnificativ asupra bugetului public. Buget estimat: 80.000 – 120.000 EUR/an, cu impact minor asupra bugetului de stat.

	certificată pentru evaluările orale ale tinerilor cu CES. **Măsuri specifice:** − Parteneriate cu organizațiile pentru surzi: Colaborarea cu organizațiile naționale și internaționale pentru a crea un cadru de evaluare care să includă limbajul semnelor și adaptarea criteriilor de corectare. − Instruirea evaluatorilor în limbajul semnelor române: Se va asigura că evaluatorii sunt pregătiți în varianta limbajului semnelor utilizată oficial în România. − Asigurarea unor cadre cu pregătire certificată: La probele orale susținute de tinerii cu CES, să fie prezenți evaluatori pregătiți corespunzător pentru a asigura o evaluare corectă și echitabilă. − Adaptarea conținutului examenului: Examenul va fi ajustat astfel încât să fie mai accesibil tinerilor cu deficiențe de auz, de exemplu, prin utilizarea unor resurse vizuale extinse.	directe. **Impact social:** − Asigură o evaluare echitabilă prin implicarea organizațiilor de profil și prin instruirea evaluatorilor în limbajul semnelor. − Întărește parteneriatul dintre stat și societatea civilă, sporind încrederea comunității surzilor în instituțiile educaționale. − Promovează recunoașterea diversității lingvistice și culturale a persoanelor cu deficiențe de auz. **Impact ecologic:** − Impact ecologic redus, deoarece soluțiile se bazează pe expertiză umană și resurse digitale. − Nu implică investiții majore în infrastructură.	
8) Procesul de consultare	**Organizaţii, instituţii consultate:** -Autoritatea Națională pentru Calificări -AJOFM Ilfov -ANOFM București	**Rezultatele consultării** Procesul de consultare a implicat instituții publice, organizații neguvernamentale și asociații profesionale cu expertiză în domeniul educației speciale și al pieței muncii.	

	-Inspectoratul Școlar Județean Ilfov -Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați -Departamentul pentru Românii de Pretutindeni - Asociația Profesorilor pentru Educație Specială SETA. - Organizații ale Societății Civile membre în cadrul Rețelei pentru Dezvoltarea Organizațiilor Societății Civile pe Piața Muncii	Puncte principale identificate în consultare: Necesitatea uniformizării la nivel național a măsurilor pentru CES, pentru a evita discrepanțele între județe și școli. Importanța parteneriatelor cu ONG-urile de profil, care dispun de expertiză practică și pot contribui la instruirea evaluatorilor. Preferința pentru soluții cu impact bugetar redus, implementabile etapizat, cu sprijin din fonduri europene. Necesitatea introducerii consilierii psihologice și educaționale ca element cheie pentru succesul elevilor cu CES. Exemplul portughez a fost menționat ca bună practică, în special prin utilizarea PEI-uril	
9) Varianta de soluţionare recomandată	**Varianta de soluţionare recomandată** Pe baza analizei celor trei variante și a rezultatelor consultării, se recomandă o variantă integrată, care să îmbine elementele esențiale din toate opțiunile: − Din Varianta 1: introducerea și implementarea Planurilor Educaționale Individualizate (PEI), ca fundament pentru evaluarea incluzivă. − Din Varianta 2: crearea unei rețele	**Termene de realizare** **Termen scurt (0–12 luni):** − Elaborarea cadrului metodologic și legal pentru implementarea PEI-urilor. − Selectarea școlilor speciale care vor funcționa ca centre de resurse. − Lansarea primelor parteneriate	**Buget Estimat** Elaborare și implementare PEI-uri: 100.000 – 150.000 EUR/an. Formarea cadrelor didactice și evaluatorilor: 80.000 – 120.000 EUR/an. Crearea și dotarea centrelor de

	naționale de suport și consiliere psihologică și educațională, utilizând centrele școlilor speciale ca hub-uri de resurse. – Din Varianta 3: colaborarea cu organizațiile și asociațiile de profil pentru instruirea evaluatorilor în limbajul semnelor și adaptarea criteriilor de corectare. **Impactul soluției integrate** **Impact economic:** – Bugetul necesar este moderat, cu posibilitate de acoperire aproape integrală din fonduri externe (FSE+), evitând presiunea asupra bugetului național. – Investițiile realizate vor genera pe termen mediu și lung economii prin reducerea abandonului școlar și creșterea ratei de ocupare în rândul tinerilor cu CES. – Colaborarea cu ONG-urile reduce costurile de formare și implementare, valorificând resursele existente. **Impact social:** – Se asigură un tratament echitabil și personalizat pentru elevii cu CES, crescând șansele acestora de a accesa educația superioară și piața muncii.	cu ONG-urile de profil. **Termen mediu (1–3 ani):** – Formarea cadrelor didactice și a evaluatorilor (inclusiv instruire în limbajul semnelor). – Implementarea rețelei naționale de consiliere psihologică și educațională. – Pilotarea sistemului integrat la nivel regional. **Termen lung (3–5 ani):** – Generalizarea implementării PEI-urilor la nivel național. – Monitorizarea și evaluarea anuală a rezultatelor și ajustarea politicilor. – Extinderea modelului și pentru alte categorii de elevi cu CES.	resurse: 150.000 – 200.000 EUR/an. Servicii de consiliere psihologică și pedagogică: 50.000 – 80.000 EUR/an. Parteneriate cu ONG-uri și instruirea în limbajul semnelor: 70.000 – 100.000 EUR/an. Buget total estimat: 450.000 – 650.000 EUR/an, finanțat preponderent din Fondul Social European+ și alte fonduri externe, cu impact redus asupra bugetului național.

	– Introducerea consilierii psihologice va diminua anxietatea și va îmbunătăți performanța la examene. – Formarea cadrelor didactice și colaborarea cu ONG-urile consolidează cultura incluziunii și sporesc coeziunea socială. **Impact ecologic:** – Impact redus, limitat la resursele logistice necesare pentru formare și consiliere. – Utilizarea soluțiilor digitale și a platformelor online va reduce semnificativ consumul de resurse tipărite și deplasări		